

Lībiešu mantojuma iedzīvināšana kultūrvidē un tūrismā

Dr. phil. Valts Ernštreits, Dr. philol. Gunta Kļava

LEŅMŌ IĻĶISKŪOL
**LĪVŌD
INSTITŪT**

Interreg
Estonia-Latvia
European Regional Development Fund

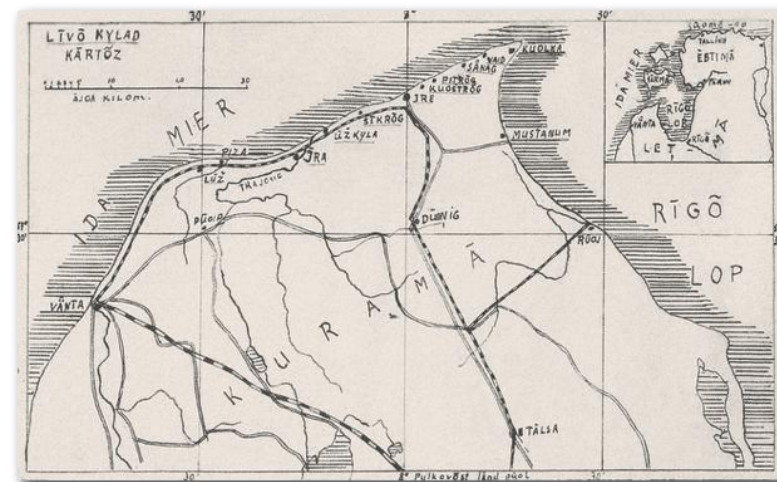
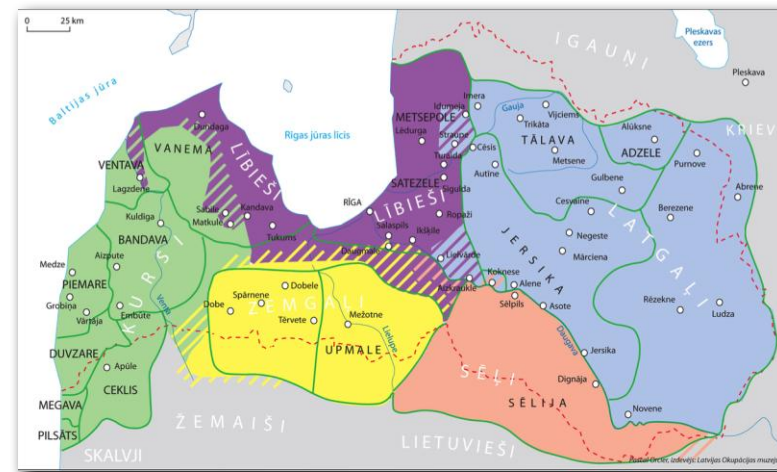

EUROPEAN UNION

Lībieši

Lībieši ir Baltijas jūras somu tauta, kas izveidojusies Latvijas teritorijā pirms vairāk nekā 1000 gadiem. Savulaik lībieši apdzīvojuši plašas teritorijas Vidzemē (Daugavas un Gaujas lejtecē, jūras piekrastē līdz pat Igaunijai) un Kurzemē, un lībiešiem bijusi liela nozīme Baltijas jūras austrumu krasta areālā kopumā.

Laika gaitā lībieši saplūduši ar citiem Latvijas teritorijas senajiem iedzīvotājiem, atstājot ievērojamas pēdas mūsdienu latviešu nācijas un to veidojošo elementu tapšanā un kļūstot par vienu no Latvijas nemateriālā kultūras mantojuma pirmelementiem, kas atšķirībā no daudziem citiem spējis kā dzīvu un nepārtrauktu tradīciju saglabāt savu savdabību arī līdz mūsdienām.

Lībiešu kultūra

- **Lībiešu valoda iekļauta UNESCO pasaules apdraudēto valodu atlasā (UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger) kā kritiski apdraudēta valoda.**
- **Lībiešu kultūra ir iekļauta Latvijas kultūras kanonā.**
- **2018. gada 8. novembrī Latvijas Nacionālajā nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā tika iekļauta Lībiešu kultūrtelpa (*Līvōd īlma*).**

Kāpēc nepieciešama iekļaušana sarakstos?

- **Iekļaušana nevienā nemateriālā mantojuma sarakstā pati par sevi neko nedod.** Tas ļauj aktivizēt pašu kopienu – mantojuma glabātājus, biedrības –, un ar to saistītās institūcijas – pašvaldības, valsts iestādes un pētniecības centrus, uzņēmējus, veicinot to izpratni par mantojuma nozīmi un vēlmi atbalstīt mantojuma saglabāšanu un attīstību.
- **Tā ir iespēja apzināt to, kas ir tas īpašais, kas mums ir. Saprast, kas ir svarīgākais un kas ir mazāk svarīgs. Saprast, kā to labāk parādīt, kādas ir mūsu iespējas un resursi.**
- **Auditorija:** kopiena, uzņēmēji un institūcijas.

Lībiešu kultūrtelpa

(a) mutvārdu tradīcijas un izpausmes, ietverot valodu kā nemateriālās kultūras nesēju: lībiešu valoda kā Lībiešu kultūrtelpas caurvijošais elements, citas mutvārdu tradīcijas (nostāsti u. c.);

(b) skatuves māksla: muzikāli priekšnesumi (tradicionālās mūzikas koncerti, spēles, izrādes u. c.);

(c) sociālās paražas, rituāli un svētki: putnu modināšana, gadskārtu ieražas, Lībiešu svētki u. c. pasākumi; ticējumi (piemēram, pīlādžu zari pie namdurvīm u. c.);

Lībiešu kultūrtelpa

(d) zināšanas un iemaņas, kas ir saistītas ar dabu un visumu: zvejas tradīcijas, saimniekošanas tradīcijas (piemēram, mēslošana ar mudām, gliemežvāku izmantošana vistām u. c.);

(e) tradicionālā amatniecība: zvejas aprīkojuma darināšana, zivju apstrāde (aukstā un karstā kūpināšana u. c.), tautastērpa darināšana; tradicionālo ēdienu gatavošanas prasme: tradicionālie ēdieni un ēšanas ieražas;

Lībiešu kultūrtelpa

(f) citas jomas: mūsdienu kultūra
– dzeja, māksla, mūsdienu
mūzika u. c.

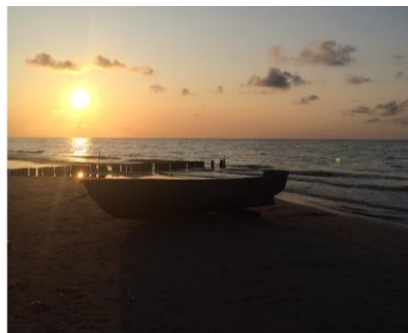

Lībiešu mantojuma pieejamība: mērķi

Kāds ir piedāvājums saistībā ar
lībiešu mantojumu: daudzpusīgs,
kvalitatīvs, pilnvērtīgs, redzams?

Kādi elementi tiek izmantoti, lai
lībiešu kultūras mantojums būtu
pieejams?

Kas jā dara, lai tas tā būtu?

Lībiešu mantojuma pieejamība: izaicinājumi

Uzņēmēji: sezonalitāte, kuras pamatā ir dominējoša tūrisma piedāvājumu orientēšanās uz «atpūtu pie dabas», kultūras piedāvājuma nepietiekama novērtēšana.

Pašvaldības: piederība trīs pašvaldībām (nomales) un līdz ar to nesaskaņota plānošana; informācijas sadrumstalotība – nav kopējā priekšstata, vienotas informācijas izvietošana un uzturēšana.

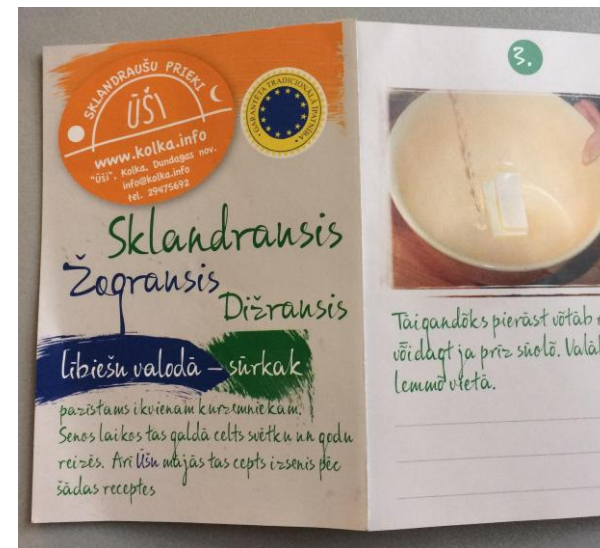
Kopiena: lībiešu kopienas vēsturiskā atrašanās ārpus teritorijas; uzskats, ka par lībiešiem var runāt tikai lībiešu kopienai piederīgie.

Lībiešu mantojuma pieejamība: izmantotie elementi

Valoda

Lībiešu karoga krāsas

Kāds labums no kultūras mantojuma tūrismā?

- **Ar kultūras izzināšanu saistītais tūrisms kļūst aizvien populārāks** – taču šādam piedāvājumam ir jābūt neviltotam. Nevajag raudzīties uz to, kas ir citiem, vajag piedāvāt to, kas ir pašiem.
- **Abpusējs ieguvums** – mantojuma saglabāšana un popularizēšana, taču vienlaikus papildvērtība – unikāla teritorijas vai jomas iezīme un unikāls piedāvājums tūrismā
- **Unikāls kultūras produkts ļauj pagarināt tūrisma piedāvājuma laiku** – gan vienam apmeklējumam atvēlēto laiku, gan pārvarēt sezonalitātes problēmas.

Tomēr mantojumam
ir jābūt redzamam un
pieejamam –
par to jārunā un to
nevar uzskatīt par
pašsaprotamu!

Uzraksti lībiešu valodā kā rosinājums uzzināt vairāk

Tienū!

**LEŅMŌ IĻĻISKŪOL
LĪVŌD
INSTITŪT**

Iepriekšminētā informācija atspoguļo autora viedokli. Programmas vadošā iestāde neatbild par tajā ietvertās informācijas iespējamo izmantošanu